

Factsheet parlementaire enquêtes

De Eerste Kamer, de Tweede Kamer en de verenigde vergadering van beide Kamers kunnen besluiten tot een parlementaire enquête. Dit is een onderzoek waarvoor de wet een aantal vergaande bevoegdheden aan hen toekent. In de praktijk maakt alleen de Tweede Kamer van dit recht gebruik. Voor organisaties en personen die bij een parlementaire enquête betrokken worden kan het onderzoek verstrekende gevolgen hebben.

Fases

Een parlementaire enquête kent verschillende fases:

1. **Vorbereiding:** Op voorstel van een voorbereidingscommissie besluit de Kamer tot het houden van een parlementaire enquête. De onderzoeksvragen, het budget en de planning worden bepaald. Ook worden de leden van de parlementaire enquêtecommissie benoemd. Dat zijn steeds leden van de Kamer.
2. **Verzamelen van informatie:** De commissie doet literatuur- en dossieronderzoek. Zij kan daarvoor documenten en inlichtingen vorderen en plaatsen betreden. Onder documenten worden niet alleen schriftelijke stukken verstaan, maar ook andere digitale gegevens(dragers), zoals computerbestanden, e-mailboxen en cloud-omgevingen. Op een paar uitzonderingen na is iedereen verplicht de enquêtecommissie medewerking te verlenen.
3. **Besloten voorgesprek:** De enquêtecommissie kan besluiten een besloten voorgesprek te houden met personen die zij mogelijk als getuige of deskundige zal horen. Het is niet verplicht op de uitnodiging in te gaan. Het gesprek is ook geen verhoor onder ede. Het voorgesprek en het verslag daarvan zijn vertrouwelijk. Het verslag mag niet worden gebruikt tijdens een openbaar verhoor of voor de uiteindelijke rapportage, tenzij de betrokkene daarvoor expliciet toestemming heeft gegeven. Ook mag de enquêtecommissie een getuige tijdens een latere openbare hoorzitting niet confronteren met informatie die is verkregen tijdens een voorgesprek.
4. **Openbare verhoren:** De enquêtecommissie hoort getuigen en deskundigen. Dit gebeurt in beginsel in het openbaar en onder ede, zodat degene die niet de waarheid vertelt een strafbaar feit begaat. De openbare verhoren worden rechtstreeks uitgezonden op televisie en het internet. Er is vaak veel media-aandacht. Iedereen die de enquêtecommissie oproept, is verplicht te verschijnen en is ook verplicht de vragen van de enquêtecommissie te beantwoorden.
5. **Rapport:** De commissie schrijft het rapport en kan daarvoor nog aanvullende documenten en inlichtingen vorderen. Het rapport wordt aangeboden aan de voorzitter van de Kamer. De Kamer debatteert over het rapport en de aanbevelingen van de commissie. De in de voorbereidingsfase aan de commissie verstrekte inlichtingen en documenten worden in beginsel toegevoegd aan het openbare archief van de commissie.

De 'mini-enquête'

Een mini-enquête is een onderzoek waarvoor de enquêtecommissie geen uitgebreid dossieronderzoek doet, maar wel in het openbaar en onder ede getuigen en deskundigen hoort. De ondervragingscommissie heeft wel de formele status van een parlementaire enquêtecommissie, zodat ook de verplichting tot medewerking geldt.

Medewerkingsplicht en uitzonderingen

Als hoofdregel is iedere Nederlander, elke ingezetene van Nederland, elke natuurlijke persoon die in Nederland verblijft, elke rechtspersoon die in Nederland is gevestigd en elke rechtspersoon die haar bedrijfsactiviteiten geheel of gedeeltelijk in Nederland uitoefent verplicht medewerking te verlenen aan een parlementaire enquête. Als een betrokkene ten onrechte weigert om medewerking te verlenen, kan de enquêtecommissie proberen medewerking af

te dwingen via de voorzieningenrechter. De voorzieningenrechter kan vervolgens (i) een dwangsom opleggen, (ii) de politie inschakelen om de verzoeken van de enquêtecommissie uitgevoerd te krijgen en (iii) gijzeling bevelen van getuigen die weigeren te verklaren. Bovendien geldt dat een opzettelijke weigering om documenten of inlichtingen te verschaffen een strafbaar feit oplevert.

Er bestaan twee categorieën uitzonderingen op de algemene plicht tot medewerking aan een parlementaire enquête:

1. **Uitzonderingen voor bepaalde personen:** Degenen met een professioneel verschoningsrecht, zoals advocaten en notarissen, hoeven geen verklaring af te leggen of documenten te verstrekken, als daardoor informatie zou worden gedeeld die hen in de hoedanigheid van geheimhouder is toevertrouwd. Bij documenten kan het daarbij bijvoorbeeld gaan om juridische adviezen en/of rapporten die in opdracht van een advocaat zijn opgesteld.
2. **Uitzonderingen ten aanzien van bepaalde vertrouwelijke informatie:** het verstrekken van (i) 'geheime bedrijfs- en fabricagegegevens' of 'anderszins bedrijfsvertrouwelijke/concurrentiegevoelige informatie van een onderneming' en (ii) informatie betreffende de persoonlijke levenssfeer mag worden geweigerd, maar alleen als het daarmee gediende belang opweegt tegen het belang van informatieverkrijging door de enquêtecommissie.

Vorbereiding door betrokken (rechts)personen

De impact van een onderzoek door een parlementaire enquêtecommissie kan groot zijn. Dit geldt niet alleen voor (rechts)personen die onderwerp zijn van het onderzoek, maar ook voor degenen die documenten of inlichtingen moeten verstrekken. In de praktijk hebben de vorderingen van een parlementaire enquêtecommissie vaak een heel ruime strekking. Als gevolg daarvan dienen enorme hoeveelheden documenten te worden doorzocht en verstrekt. Dat kan oplopen tot wel honderdduizenden documenten, e-mails etc. Bovendien wordt de verstrekte informatie na afronding van de enquête in beginsel openbaar.

Een openbaar verhoor onder ede legt vaak grote druk op betrokkenen. De dreiging van een sanctie bij het niet vertellen van de waarheid weegt daarbij mee, net als het feit dat het verhoor rechtstreeks wordt uitgezonden. Daarbij is het verhoor lang niet altijd beperkt tot feitelijke vragen, maar worden ook gevraagd naar opvattingen, aannames en zelfevaluatie. Er is vaak ook veel pers bij aanwezig.

Een goede voorbereiding vanaf de start van een parlementaire enquête is daarom essentieel. Houthoff heeft zeer ruime ervaring met het begeleiden en adviseren van organisaties in parlementaire enquêtes.

Contact

Als u vragen heeft over deze factsheet kunt u mailen naar of contact opnemen met Vincent Affourtit.

Vincent Affourtit

Managing Partner

T +31 20 605 69 36

M +31 6 2240 0840

v.affourtit@houthoff.com